

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen ponedeljka vsak dan dopoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6,
1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrta leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštne proste.

Inserti: Enostopna peti vrstica 30 vin.; pogojen prostor 50 vin.; razglašeni in poslani vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

Štev. 52.

V Ljubljani, petek dne 14. septembra 1917.

Leto I.

O naših narodnih problemih.

IV.

Ljubimo svojo domovino, ona pa je kakor naša mačeha. Oglejmo si jo, to našo zemljo! Ponaša se z lepimi in obširnimi gozdovi in velikimi naravnimi zakladi. Davno je že od tega, odkar se je naselil med nami mogočen tujec, ki nam je vzel zemljo! Naši najlepši gozdovi, naša najrodovitnejša polja — čigavi so? Graščakovi! Kdo mu je dal to pravico? Podedoval jo je po svojih prednikih, ki so si to pravico sami vzeli, proti volji naroda. Poznate plemenite gospode, ki že dolga stoletja žive med nami, ki nas že dolga stoletja sovražijo? Seveda jih poznate, samo pozabili ste že, kako je bilo nekdanj; naučili so vas, jih znati spoštovati. V njihovih obširnih gozdovih kot delavci sekate les, žgete oglje, snažite drevje, nabirate gobe, napravljate drva, vlačite krcle in tako dalje.

Kdo od vas ne bi poznal fidejkomisnih gospodov Windischgrätzov, Auerspergov, Schönburg-Waldenburgov itd. — celo vrsto knezov, grofov in drugih fevdalnih gospodov, ki žive od svojih „starih, zapisanih pravic“. — Na svojih lepih in obširnih veleposestvih goje vsakovrstno divjačino, od srne do medveda, da si krajšajo svoje dolgočasne, brezdelne dneve z lepim lovskim športom.

Na naši zemlji izvirajo reke in potoki, katerih vodna moč je dandanes vredna milijone. Prišel je tuj podjetnik, kraj vodá je postavil svoje tovarne, da mu ženejo kolesa. Kdo mu je dal to pravico? Od gosposke jo je kupil, zakaj imel je denar, ki ga ti, hlapec Jernej, še danes nimaš.

Naša zemlja skriva pod svojo površino bogate zaklade: premog, živo srebro, aluminij, svinec, kositer. Nekaj bogatih tujcev in židov je kupilo te zaklade, ki jih ti, ubogi Slovenec — domačin, za borno plačo dvigaš iz kraljestva zlobnega škrata. Kdo jim je dal pravico?

Pravica? Kdor je močan, njegova je. Toda mi nočemo pravico nasilstva, hočemo zgolj svojo prirodno pravico. Kar se je narodu, ki poseduje to zemljo, vzelo, to naj se mu vrne.

Narava je obdarila slovensko zemljo z bogatimi zakladi. Res je, da nima železne rude v velikih množinah, zato pa hrani v sebi velikansko skladišče premoga, kar izpričujejo veliki rudniki, ki pa niso še vsi odprti. V Trbovljah, Zagorju, Kočevju, Št. Janžu in drugje se nakoplje na leto na milijone ton rjavega premoga. Naša zemlja daje na leto 800 ton rude živega srebra, kar znaša 50% celotne svetovne produkcije na živem srebru. Svinec in kositer se dobivata v večjih množinah v Rajblu in Pliberku. Vaše vodne moči se cenijo na več stotisoč konjskih sil; zgolj ob izvirih gorjenj Save na 100.000, kar bi zadostovalo, da se industrializira vsa Kranjska. Na naši zemlji izvirajo številni gorki iz zdravilni vrelci.

Vse to smo razdelili in prepustili posameznikom, največ tujcem. Zato smo sami

ostali revni in na tujem si mora slovensko ljudstvo iskati vsakdanjega kruha...

Če je kaj skupna narodna last, potem so podzemne vrednote in vodne sile kolektivistična last vsega naroda. Opirajoč se na prirodno pravo, sme ljudstvo zahtevati, da se mu vrnejo ta prirodna bogastva. Ravno tako je s tistimi veleposestvi, ki so ostala po kmetski odvezi v letu 1848 nedotaknjena. Narod ima pravico, da se mu vrne, kar mu je bilo nekdanj odvzeto s silo. Kmetška odveza v letu 1848 je bilo polovično delo. Na tistem pravnem principu se mora izvesti odveza do konca; odpraviti se morajo vse zemljiške predprave, ki jih ugotavljajo na primer fidejkomisi, ki so nasilna ovira naravnemu sociološkemu razvoju.

Velik in težak je ta naš narodni problem. Toda njegova razrešitev je potrebna in nujna. Opirajoč se na prirodno pravo, je narod opravičen, da ga razreši po svojih dejanskih potrebah.

V.

V vseh svojih narodnih in socialnih zahtevah se opiramo na prirodno pravo. Naši nasprotniki se sklicujejo na zgodovinske pravice. Zakaj more edino le prirodno pravo biti za nas merodajno, zakaj ne moremo priznati zgodovinskih pravic svojih nasprotnikov? Zato, ker vidimo v zgodovinskih pravicah pravno obliko bivšega nasilstva in socialne krivice.

Prirodno pravo nam dovoljuje, da na svoji zemlji razlastimo vse podzemne vrednote in vse vodne sile; prirodno pravo nas opravičuje, da izvršimo že deloma izvedeno kmetško odvezo do konca. Narod je opravičen zahtevati, da se mu vrnejo prirodne pravice do teh vrednot njegove zemlje.

S premogom, rudninami, vodnimi močmi in pa z lesom, ki pride v narodno last po nadaljevanju kmetški odvezi, narod lahko započne svoje veliko produktivno delo. Ta razlastitev mora imeti za njegov nadaljni razvitek naravnost velike posledice.

Z navedenimi razlaščenimi gmotnimi vrednotami dvigne narod in razširi svojo obrtno in industrijsko produkcijo do take višine, da bo mogel od nje živeti. V posesti premoga, rudnin, vodnih moči in pa lesa, si narod ustvari svojo narodno — kolektivistično industrijo, ki se bo razvila iz ostankov nekdanj cvetoče domače obrtnice in industrije. Samo nekaj zgledov! Illovice je pri nas povsod dovolj. Nekdanj cvetoč lončarsko obrt je mogoče industrializirati in dvigniti do velikega trgovskega pomena. Enako bo mogoče dvigniti in razširiti njej sorodno steklarstvo. Mogoče bo postaviti velike opekarne, polasiti se cementne industrije, zidati apnenice i plavže. Domačo industrijo za žblje, kosé, srpe in sekire bo mogoče organizirati v veleobrate za poljedelske stroje, ki jih bo rabil ves jug. Z našim premogom in lesom je mogoče urediti ladjedelnice. Oživiti moremo zopet žganjekuho, pivovare, čevljarsko in slamni-karsko industrijo in vse, kar še pametnega iznajete ljudski um.

Tako dvignena domača industrija bo ljudstvo lahko preredita, vezala ga bo na dom, dvignila njegov blagostan. Naše zdrave in najboljše produktivne moči se ne bodo več izgubljale med tujim svetom, obrnili se bomo plena željnih tujcev, lažje bomo kljubovali nasilnemu finančnemu velekapitalu. Nova industrija, katere temelje ustvari narodno razlaščenje zgoraj imenovanih vrednot, dvigne našo narodno zavest, prinese nam narodno-gospodarsko jakost, svobodo in kulturni razmah, ki o njem moro danes komaj sanjati.

Ta narodno-kolektivistična industrija bi bila konkurenčno močna, zakaj prejemala bi premog, rudnine in les za lastne proizvodne cene, vodno moč pa skoraj zastonj. V tem pogledu bi odpadli vsi veliki dobički sedanjih zasebnih lastnikov.

Ugodne prilike bodo vzpodbudile tudi majhne hranilce, da bodo snovali vedno nova podjetja. Novo gospodarsko življenje bo vzcvetelo.

Šele potem bi se zavedli velikega pomena svoje ugodne zemljepisne lege, za katero nas že danes zavidajo veliki narodi, ne da bi mi sami vedeli zakaj. Naše morje nas bo zvezalo z daljnimi in bogatimi deželami, spoznali bomo é like tuje kulture, s katerimi bomo bogatili svojo. Potem se bomo šele zavedli, kakšnega praktičnega pomena je za nas svoboda morjá. Dohodki naše nove industrije nam bodo omogočili, da bomo njene izdelke prevažali po svojih železnicah in po svojih parobrodih.

Bogata je naša zemlja, velike zaklade ima v sebi in na sebi. Treba je samo, da postanejo naša narodna last, da razlastimo tiste, ki so nas razlastili. Maloštevilni so naši razlastitelji. Na prstih rok bi lahko sešteli vse. Prot njimi stoj ves narod, ki se hoče rešiti bede, odvisnosti, nasilja, ki hoče vzpostaviti socialno in narodno pravičnost. Nič več, pa tudi nič manj.

Ako je slovenski narod zrel, ako pozna svoje naloge in potrebe ne pozabi tega cilja. Združi se in ga doseže. As.

Politični pregled.

— Poljske legije. Poljski klub se peča z akcijo glede poljskih legij. Sedaj se je izvedelo, da je odstavilo c. in kr. vrhovno armadno poveljstvo brigadirja poljskih legij polkovnika Roja in ga prestavilo kot poročnika v Gradec, podpolkovnika legij Fritza je prestavilo kot praporščaka k nekemu c. kr. vojaškemu oddelku. Socialistična poslanca drja. Liebermanna in Bobrovskega je odpustilo iz legij, ne da bi jima pustilo pravico, da nosita še nadalje uniformo. — Pričenja se „očiščenje“.

— Avstrijski državni zbor bo imel prvo sejo 25. septembra ob 11. dopoldne. Prva točka dnevnega reda je poročilo justičnega odseka o sklepih gosposke zbornice in sicer o zakonu, ki izroča v izrednih primerih civilne osebe vojaškemu sodišču, o zakonu glede izpremenjene sestave porotniških list in o zakonu glede že izrečenih obsodb vojnih sodišč. Na dnevnem redu so

dalje še poročila odseka za socialno zavarovanje, socialno političnega odseka, obrtnega odseka in več drugih poročil.

— **Italija in Jugoslovani.** „Secolo“ formulira v polemiki s „Perseveranco“ stališče Italije napram jugoslovanskemu problemu. „Secolo“ pravi, da si je zagotovila Italija v aprilu 1915, neposredno pred svojim vstopom v vojno, v pogodbi s takratno entento svoje zahteve na vzhodno obrežje Adrije. Ta pogodba velja danes prav tako kakor takrat. Italija je prepričana, da doseže svojo stvar, in zanjo ni potrebno, da obravnava z Jugoslovani. Če se Italija kljub temu pogaja, pa stori to iz skupnega nasprotstva proti Avstro-Ogrski. Ustanovitev Jugoslovanske države bi bil za Avstro-Ogrsko udarec, od katerega si najbrže nikdar več ne opomore. Zato je v interesu Italije, da pospešuje to ustanovitev, to se pravi, da deluje za ujedinjenje avstro-ogrskih Jugoslovancev s Srbi. Nasprotno pa ima tudi pravico, da prepreči ustanovitev, če nasprotuje ustanovitev njenim interesom, ker imajo njene zahteve, opirajoče se na pogodbo z zavezniki prednost. „Secolo“ trdi, da bo postopala Italija s teh vidikov. Ali se odrečejo Ingoslovani v prid Italiji nekaterim lukam in otokom ob dalmatinskem obrežju, potem ne ugovarja Italija, ali pa ostanejo Jugoslovani nespravipljivi, potem ostane tudi Italija nespravipljiva in vztraja na zahtevah kakor ima v pogodbi z zavezniki obljubljene. Potem jej je tudi vseeno če je Jugoslovanom taka rešitev všeč ali ne. Ob tej priliki poudarja „Secolo“ izrecno, da Pašić ni podpisal pogodbe med Italijo in trojno zvezo na predvečer italijanske intervencije. Zato se tudi ne sme napakno tolmačiti njegove želje, da se zedini z Italijo. „Secolo“ naglašja tudi, da je razlika med italijanskimi aspiracijami na Trst in Trentin in na Dalmacijo. Prve se naslanjajo na narodnostno načelo, druge na strategične vzroke nacionalne varnosti. Italija je zato pripravljena, da se pogaja glede svojih zahtev na Dalmacijo. Vse je odvisno od takta srbskega ministrskega predsednika; dobi lahko z majhnimi žrtvami za stvar svojih rojakov italijansko pomoč.

— **Pašić v Rimu.** Iz Ženeve poročajo z dne 10. septembra: Pašić je prišel v Rim, da pripravi po naročilu Anglije italijansko-jugoslovansko spravo. Časopisje prinaša obširne debate in kaže s tem, kakšno važnost pripisuje spravi obeh zvezanih, a vendar v sporu živčih sosedov. Važnost sprave naglašja za bodočnost obeh in za sedanjo jakost entente. Kljub temu pa ne prikriva časopisje, kako težko bo doseči konkretni sporazum. „Corriere della Sera“ prinaša dolg članek, kjer poudarja, kako potrebno je, da se odstranijo stara nesoglasja in da prideta obe državi do medsebojnega zapupanja, preden pričneta razpravljati o politivni pogodbi. Italija mora računati z jugoslovansko enotno državo. Pridobiti mora naklonjenost Jugoslovancev s tem, da pospešuje ustanovitev jugoslovanske države. Na drugi strani pa se ne more odreči, da narodnostno pridobi zopet Dalmacijo. Zadnjo Pašićevo izjavo v Londonu imenuje „Corriere della Sera“ za nepripravno in nerazveseljivo, da se doseže sporazum. „Secolo“ tudi priporoča sporazum. Nacionalistično časopisje piše pa zelo neprijazno. Milanska „Perseveranza“ poudarja vedno iznova, da se bore na Krasu ravno jugoslovanski polki kar najsrdečje. „Popolo d'Italia“ pravi, da so Jugoslovani s svojimi zahtevami neznosni. Društvo „Pro Dalmatia“ pomnožuje svojo propagando.

— **Muslimanska politika.** „Glas Slobode“, glasilo soc. dem. stranke za Bosno in Hercegovino, piše pod gorenjim naslovom sledeče: „V naši javnosti se piše mnogo o politiki bosansko hercegovskih mohamedancev. Največ pišejo sami, a povod pisanju in polemiki je izjava g. Šerifa Arnavtoviča v Budimpešti in na Dunaju. Veliki

demagog in političar je ostal še dalje nazadnjaški, konservativen, računajoč, da če s tem udoditi agam in begom in nadejajoč se, da ostane ta preživeli razred še dalje važen političen faktor, kakor je bil pred vojno. G. Arnavtovič hoče, da ostane še nadalje ideolog in vodja teh nazadnjakov, pa se zato postavlja na stališče, ki je nasprotno interesom in željam vsega našega naroda. On hoče, da se ne bi ujedinila Bosna in Hercegovina z ostalo jugoslovansko zemljo in da ostanejo v „avtonomni“, Bosni in Hercegovini muslimani še poseben naroden del, ki se zanima le za verske stvari in za nič drugega. To je ona stara politika muslimanskih fevdalcev na naši zemlji, ki vodi muslimanski narod na be-raško palico. Vedno so vztrajno delali, da obdržijo svoje fevdalne privilegije, rajo so neusmiljeno zatirali, a muslimanski narod so obdrževali v zaostalosti in neznanju, da jim večno služi za sredstev, ki naj ščiti njihove interese“.

— **Nov civilni adlatus za Bosno.** „Agramer Tagblatt“ se brzojavno z Dunaja poroča, da je bil oddelni načelnik bosanske vlade Makso pl. Gjurovič brzojavno na Dunaj in pa je neposredno pričakovati njegovega imenovanja adlatusa Bosni. List simpatično pozdravlja novega adlatusa, ki pozna doro tamošnje razmere in bo pravi mož na pravem mestu.

— **O konferenci socialistov centralnih držav,** ki je bila 29. in 30. avgusta na Dunaju piše naš bratski sarajevski list „Glas Slobode“ med drugimi tudi tole: Konferenca je trajala 2 dni. Ni uspela niti ni mogla uspeti, da zedini vse socialistične stranke na skupen mirovni program. Pač pa so se na njej informirale poedine stranke o medsebojnem naziranju. V tem je največji uspeh konference. Od konference tudi nismo več pričakovali. Naši delegatje so prišli nanjo s precejšnjo opreznostjo, ker vemo da vodijo nemška večina, bolgarski „široki“ in nemški socialisti v Avstriji enako politiko kakor njihove vlade. Vemo kako te stranke delujejo ob času vojne, a tudi njihovo sedanje delovanje se ne more imenovati pravo socialistično delo. Na konferenci so se prepričali, da imamo prav, če ne soglašamo z delom teh strank in potem smo tudi uravnali naši delegatje svoje stališče na tej konferenci.“

— **Wekerlov program.** Nova ogrska vlada se je predčerašnjim predstavila državnemu zboru. Ministrski predsednik dr. Wekerle je v svojem govoru naglašal, da je nova vlada nespremenjeno prevzela program Esterhazyjevega kabineta in da je torej glavna točka vladnega programa reforma volilne pravice. To vprašanje se ne more več odstaviti z dnevnega reda, a tudi odložiti se več ne da. Prepričan sem — je rekel Wekerle — da bo zbornica to vprašanje primerno rešila in da vlada ne bo prisiljena, na podlagi našega pooblastila poslužiti se sredstva, s katerim bi glede rešitve tega vprašanja morali apelirati na narod. Ministrski predsednik je nadalje naglašal, da bo vlada socialne institucije z vnemo pospeševala ter pojasnil potem naredbo ministra notranjih zadev glede prehrane, pri čemer je omenil, da se naredbe ne tičejo tujcev, ki žive na Ogrskem zaradi družabnih, kulturnih ali podobnih razlogov. Odstraniti bi se morali le oni tujci, ki prihajajo na Ogrsko, da uživajo tukaj slastno življenje.

— **Položaj v Rusiji.** Glasom petrograških poročil, zapuša prebivalstvo trumoma rusko glavno mesto. Ravnatelj bank so sklenili da odpravijo iz Petrograda archive, vrednostne papirje in velik del gotovine. General Klembovskij potrjuje, da sta pri Rigi dve diviziji samovoljno zapustili svoje pozicije. Število dezertirjev narašča. — Provizorična vlada je ustavila list „Novoje Vremja“, ker je obširno izjavil razglas generala Kornilova, razglas Kerenjskega pa

le na kratko omenil. — S severne ruske fronte poročajo, da so se čete te fronte odločile za Kornilova. — „Daily Mail“ poroča iz Petrograda: Čez 50 članov razpuščenega finskega deželnega zbora je zaprtih. V Viborgu je bilo razstreljenih več državnih tovarn za strelivo. — „Birževija Vjedomosti“ poročajo: V zapuščini ministra Stürmerja so se našli akti iz katerih je razvidno, da je car Nikolaj nameraval s centralnimi državami skleniti poseben mir.

— **Angleški listi o dogodkih na Ruskem.** „Morning Post“ piše v uvodnem članku, da je prav dvomljivo, če ima Kerenjski v tem trenutku toliko moči, da izsili izpolnjevanje svojih ukazov. Začasna vlada je odpuščala voditelje ruske armade drugega za drugim. Kornilov je očitno menil, da mora protestirati, dokler je še čas. Tudi Kornilova možnost, da izsili svoje zahteve in odstrani začasno vlado, je odvisna od činiteljev, o katerih mi prav enako vemo. Kaj se godi sedaj, je običajni potek o revolucijah. Kornilov je hotel postati sam diktator, a sedaj ga ogroža njegov nasprotnik. „Daily Mail“ se zavzema za Kerenjskega in smatra postopanje Kornilovo kot poizku proti revoluciji. Če zmaga reakcija tedaj ne bodo vodili Rusi vojne nič boljše. In če pride stari režim zopet na krmilo, postanejo hlapci Potsdama in tirani svojega naroda. Stvar svobode je v Rusiji v smrtni nevarnosti in če propade v Rusiji, tedaj je ogrožena za nas vse.

— **Naredbe provizorične vlade.** Petrogradska brzojavna agentura poroča: Provizorična vlada je vsem vladnim komisarjem poslala okrožnico, v kateri jih obvešča o stališču generala Kornilova. Naznanja jim, da Kornilov z močnimi četami koraka proti Petrogradu ter jih pozivlja, naj prebivalstvu razjasni položaj in naj skrbe, da se vzdrži mir. Razglas Kerenjskega petrograškemu vojaštvu pravi, da se je bivši generalisimus Kornilov izneveril svoji dolžnosti ter da je poslal vojaške oddelke proti Petrogradu, fronto pa je oslabil. Delavski minister Skobelev je vsem ruskim delavcem izdal proklamacijo, v kateri jih obvešča o Kornilovi nezvestobi ter jih obenem pozivlja, naj z vsemi močmi podpirajo vlado.

Dnevne beležke.

— **O možnosti javnih mestnih uslužbenk uradnic in učiteljic.** Ljubljanski občinski svet je sklenil na svoji seji v torek, da se smejo mestne uradnice in licejske učiteljice moštiti. Toda njih soprogi in otroci nimajo pravice do pokojnine. Načelno se strinjamo s sklepom, da se da uslužbenkam ta svoboda, zakaj po našem mnenju je omejevanje družabnih in človeških pravic zaradi službenih razmer sploh krivično in prav nič moderno. Le žal, da so razne zlasti klerikalne stranke v tem pogledu desetletje pred vojno prav rigorozno ravnale. Občinski svet ljubljanski je dodal svojemu sklepu dostavek, da otroci in soprogi uradnic nimajo pravice do pokojnine. Ta sklep pač ni moderen. Če je že sogrog izključen od pokojnine, ker ima svojo življensko ek-sistenco, ne ugovarjamo, vsekakor pa moramo grajati sklep, ker izključuje tudi otroke, dasi so uradnice zavarovane za penzijo kakor uradniki. Vzemimo na primer, da oče umrje, ki nima pravice do lastne pokojnine, za njim umrje še mati in otroci so brez prekrbe. Moderni razvoj zahteva, da se izvede socialno zavarovanje, za najširše plasti. In v tem primeru bi pa morala biti minimalna pravica teh otrok: pravica do pokojnine po materi vsaj v tem primeru, če nimajo take pravice po očetu. Taka ure-ditev tega vprašanja bi bila vsaj nekoliko pravična. Sodrug Mlinar je v občinskem svetu to povedal, a ker občinski svet sedaj med vojno postruje in poslabšuje službene pragmatike, tudi za tako pravično stvar

ne more imeti posluha. Socialno zavarovanje za splošno delavstvo je pred durmi, a tukaj pušča javna korporacija svoje svojih ljudi brez preskrbe. Menda je lepše, če dodeljuje — milostne podpore, ki so večkrat na dnevnem redu obč. sveta.

— **Ustanovni občni zbor zasebnih uradnikov in uradnic.** V sredo zvečer so se zbrali v prav obilem številu zasebni uradniki in uradnice na ustanovni občni zbor „Društvo zasebnih uradnikov in uradnic na slovenskem ozemlju“. Predsednik pripravljalnega odbora odbora g. Hiter je v jednatih besedah obrazložil namen in pomen društva ter delo pripravljalnega odbora v prid zasebnega uradništva. Pozivu za pristop v društvo se je odzvalo doslej 280 in sicer moških 123, ženskih 157. Razdele se; na Ljubljano 236, na ostalo Kranjsko 24, na Primorsko 13, na Štajersko 6, na Koroško 1. Po opravilo so: 98 uradniki denarnih zavodov, 105 trgovine in obrt, 64 zavarovalnih zavodov, 23 je odvetniških uradnikov. Razume se, da je ta uspeh dovoljen. Ko bo društvo konstituirano, bo čisto gotovo članstvo naraslo tako, da bo res pravi reprezentant vsega zasebnega uradništva na slovenskem ozemlju. — Zanimiva je akcija pripravljalnega odbora, da dožene, kako je plačano zasebno uradništvo. Tozadnja statistika je nad vse poučna in se ob priliki objavi. — Pripravljani odbor je na podlagi te statistike že s posebno okrožnico povelj podjetnike (zavode, firme). Uspeh je zadovoljiv. Tudi v aprovizacijskem oziru je pripravljani odbor storil primerne korake. Jasno je, da le potom dobre organizacije more zasebno uradništvo zboljšati svoj položaj. — Gospod Golob prebere nato društvena pravila. Namen društva je označen v § 3, združevati zasebno uradništvo, gojiti stanovsko vzajemnost in zavest, izpopolnjevati strokovno izobrazbo, zastopati stanovske koristi, zboljšati gmojni in družabni položaj — skratka: društvo je strokovna organizacija zasebnega uradništva, v društvu lahko vstopi zasebni uradnik katerekoli narodnosti in katerekoli vere, samo če služi na slovenskem ozemlju. — Prilistopina znaša 1 krono, članarina se dele 3 razrede: do 100 kron plače 1 krono na mesec, do 300 kron 2 krone, nad 300 kron 3 krone. Pri volitvi odbora so bili izvoljeni v odbor sledeči gospodje: za denarne zavode gg. J. Hitter, Pečar, Lenček, Jelčnik, gđc. Sedlak, Šušteršič, Hočevar in Jelenc; za trgovino in obrt: gg. Kunsiek, Petejan, Franke, Palme, ga. Kolwitz in gđc. Traun; za zavarovalne zavode gg. Golob, Režek, Trtnik in gđc. Malič Angela; za odvetniški in notar. uradnike gosp. Svetlič in gđc. Minka Pavlin. S tem se je započelo delo, ki postane v veliko korist zasebnega uradništva. Tudi mi želimo novi organizaciji ves uspeh.

— **Vojna zveza.** Kons. zavodov in konsumnih društev na Kranjskem ima namen: delavstvu zagotoviti ono, kar upravlja država — to se pravi: država je vzela v svojo upravo in svoje gospodarstvo moko, sladkor, mast, petrolej, milo, kavo, sveče itd. Aprovizacije bodisi občin ali tovarov in podjetij so prejemale to blago za svoje občinarje ali za svoje delavce. Kako so razdeljevale le-te to blago dalje, o tem se je marsikaj bralo, veliko govorilo in šepetalo. Nezadovoljnost je marsikje vehementno izbruhnila. Da se prepreči nepotrebno razburjanje in vse ono, čemur se je mogoče izogniti, ustanovile so se zveze delavskih kons. društev, delavskih strokovnih organizacij, tovarniških podjetij in podjetniških organizacij v tzv. Vojne zveze, da skupno kot zastopstva delavcev in delodajalcev uredijo pravično razdelitev onega blaga, ki ga je država prevzela v svojo oskrbo.

„Vojna zveza“ je sedaj razdeljevalnica blaga in pravična, nevtralna korporacija, ki garantira zlasti delavstvu, da se bo to, kar bo dobila, pošteno in pravično razdelilo. Koliko bo blaga, kolikšna bo kvota nato „Vojna zveza“ nima vpliva. Za to so drugi državni organi — kot vojnožitni zavod,

centrale za sladkor, mast, petrolej itd. oz. e. kr. urad za prehrano.

„Vojna zveza“ je pa delavstvu v zaščito, ker ima vsak delavec pravico izjaviti, kje bo jemal ono blago, ki ga država upravlja — ali bo jemal v tovarniškem skladišču ali v skladišču svoje konsumne organizacije, ali pa v skladišču „Vojne zveze“ same, ako ni v bližini kakšnega konsumnega ali tovarniškega skladišča. Pravkar so razposlane matične pole na vsa podjetja. Ena pola je za enega oelavca oziroma eno delovsko družino. Te pole se morajo vestno izpolniti, ker tvorijo podlago za pravilno aprovizacijo. V interesu delavstva je, da se vse tiskovine, ki jih „Vojna zveza“ pošlje na podjetja, pravilno in kar najhitreje izpolnijo ter vrnejo Zvezi. Vsako zavlačenje je škoduje. Smo v četrem vojnim leu. Aprovizacija bo zelo, zelo težavna. Vsak dan zavlačenja ima že slabe posledice. V „Vojno zvezo“ naj smoj delavci polno zaupanje. Aprovizacijske pritožbe z mirno vestjo na njo naslavljaajo! Namen „Vojne zveze“ je — bodi še poudarjeno — biti v pomoč delavstvu v te hudih časih.

— **Konsumno društvo za Ljubljano in okolico r. z. z. o. z. naznanja svojim članom sledeče:** Načelstvu zahajajo večkrat pritožbe zoper skladiščnike oz. skladiščnice posameznih prodajal. Tudi se naznanjajo razne nerednosti. Vse pritožbe oz. vsi dopisi doslej pa so — brez podpisa. Noben teh pritožnikov nima poguma podpisati pravo ime, ampak le: „član ali članica konz. društva“. To ni v redu. Načelstvo se more ozirati le na pritožbe, ki so s polnim imenom in naslovom podpisane. Pisma brez podpisa, pritožbe brez podpisa in sploh vse, kar kaže zajeji pogum — gre v koš. — Načelstvo pa prav ljudno prosi, da mu člani naznanijo vsak nedostatek, ki ga opazijo — ali vsak dopis mora biti s polnim imenom podpisan.

— **Tedenski izkaz o zdravstvenem stanju** mestne občine ljubljanske od 2. do 8. septembra: Novorojencev 10, mrtv rojen 1, umrlo je 56 oseb, od teh je 23 domačinov in 33 tujcev. Na griži je umrlo 6 oseb, med njimi 1 tujec, na jetiki 4 osebe, med njimi 2 tujca. Na tifusu je obolelo 5 domačinov, 10 tujcev, 123 vojakov; na griži 13 domačinov, 17 tujcev in 28 vojakov in na vratiki 1 domačin.

— **Laški letalci nad Trstom.** „Lavoratore“ od 12. septembra poroča: Včeraj ob pol dvanajstih so naznanili topovi prihod italijanskih letalcev. Letalci so zagnali 17 bomb, ki so padle v morje in 4 bombe so zagnali na pusti svet v bližinu Sv. R. Škoca je majhna, človeških žrko ni.

— **V Avstriji odpravili brezmesne dneve?** „Neues Wiener Journal“ poroča, da odredr vlada še v teku tega meseca odpravo brezmesnih dni.

— **Sladkor Dunajska „Zeit“** poroča, da imamo sladkorju le toliko v zalogi, da izhajamo z njim do srede oktobra. Nadaljnja dobava pridi že od letosnjega pridelka sladkorja ki pričinja s 1. oktobrom. Letosnjega pridelka ne bo mnogo, ker Naše slatkorna pasa zelo slabo. Brez ozira na to, da so nasigali letos za 3 odstotke manj sladkorne pese kakor lani, bo pridelah manjši tudi zato, ker se je pesa zelo slabo razvijala. Računajv, da pridelajo letos 40 milijonov meterskih stotov pese, med tem ko so pridelali v normalnih časih 70 do 80 milijonov. Lansko leto so pridelali 7 in en četrt milijonov meterskih stotov sirovega sladkorju. letos bo znašal pridelek sirovega sladkorju največ 6 milijonov meterskih stotov. Prvotno so nameravali, da bi dajali konsumentom le sirov sladkor zato, da hranijo s premogom. To namero so opustili. Da pa kljub temu prihranijo premog in da olajšajo sladkorni industriji dobavo premoga, bodo letos uredili pridelavo sladkorja po skupinah. Kakor smo že poročali, se sladkor tudi podraži. Podražitev utemelju-

jejo takole: Zdatno povišanje režijskih stroškov, zlasti izredna podražiko premoga, povišanje cen za sladkorno peso od 4 na 6 kron, povzročijo povišanje cene za sirovi sladkor in seveda tudi povišanje cen sladkorja sploh. V letošnjem februarju so se zvišale cene za sirovi sladkor od K. 50 na 55-50 K. Avstrijska cena za rafiniran sladkor znaša povprečno 102 K, ogrska cena pa se je zvišala že s 1. aprilom na 137-50 K za meterski stot. Kar se je tako znatno znižala pridalek sladkorja, pride skoraj gotovo tudi znižanje mesečne izmere za osebo.

— **Banka obtožena zaradi navijanja cen.** Državno pravdnictvo na Dunaju je proti tamošnji podružnici česke industrialne banke dvignilo obtožbo zaradi navijanja cen za potzebna živila. Obtoženi so ravnatelj Anton Špitalsky, prokurist Vratislav ter predstojniku ekspozitur Popper in Balsam.

— **Razdelitev kruha in moke v Budimpešti.** Kakor je razvidno iz novih krušnih in močnih nskaznic, se je zvišala v Budimpešti količina moke od 6 kilogramov 40 dek na 8 kilogramov 40 dek mesečno za vsako osebo. Osebam, pri katarjih je izključena zlozaba glede navijanja cen, se ome razdeliti večjo množino moke, seveda potem za sorazmeren čas ze dobe močnih nakaznic.

— **Serbsko pravostavne vershe šole** na Hrvaškem in v Slavoniji, ki so jih ob izbruhu vojne zaprli, obvorijo zopet glasom odloka hrvaške deželne vlade.

— **Strokovni kongres v Bernu.** Poročali smo že, da so sklicale švicarske strokovne organizacije mednarodni strokovni kongres, ki naj bi se vršil 1. oktobra v Bernu. Na kongres se je prijavilo že mnogo strokovnih organizacij. Strokovne organizacije entente imajo prakar sestanek v Londonu, da določijo svoje stališče napram beruski Monferenci. Rok 1. oktobra se obdrži.

Zmede na Ruskem.

Petrograd, 12. septembra. „Rječ“ poroča: Miljukov in bivši generalisim Aleksejev sta obiskala Kerenskoga in mu ponudila svoje posredovanje, da se zatre prihajajoča državljanska vojna. Kerenski je pa izjavil, da je nemogoče obravnavati z osebnostmi, ki so kršile zakon. Ne nasprotuje pa temu, da bi izročil oblast novemu kabinetu, ki bi lahko pričel pogajanja s Kornilovem. Po privatnem razgovoru z odstopivšimi ministri je bila spoznana Kerenskoga ideja za najboljšo pot, da se napravi konec notranjim zmedam. Določili so Aleksejeva za eventualnega bodočega šefa novega kabineta. Kljub temu, da je silil kabinet Kerenskoga, naj izroči oblast Aleksejevu, ni izvršil Kerenski tega sklepa in se je pričel pogajati z zastopniki delavskega in vojaškega sovjeta. Domnevajo, da bo v novem kabinetu več socialističnih elementov in da ostanejo od nesocialistov na dosedanjih mestih le minister za zunanje zadeve in finančni minister. Vodja vojnega ministristva Savinkov je imenovan za generalnega vojaškega guvernerja v Petrogradu.

Amsterdam, 12. septembra. Reuterjev urad poroča iz Petrograda: Listi zabeležujejo vest, da so prišle prve Kornilove čete že v Gačino. Kozaki stotnik Kaledin je baje zahteval od vlade, da sprejme ultimatum Kornilova, ker drugače sam pretrga zvezo med Petrogradom in Moskvo. Listi poročajo tudi, da se je pridružil Kornilovu novo imenovani generalisim Klembovskij in generali, ki so bili poslani na zapadno fronto.

Petrograd, 13. septembra. Začasna vlada je razglasila izjemno stanje nad mestom Moskvo in distriktom.

Amsterdam, 13. septembra. Nek tukajšnji list prinaša iz Londona od 11. t. m.

poročilo iz Petrograda, ki pravi: Pogajanja s Kornilovem so trajala vso nedeljo. Kornilov ni hotel odstopiti in tudi se ni hotel pokoriti. V glavnem stanu je dal aretirati vladnega komisarja Filomenka, a Kerenski je ukazal aretirati poslanca dume Lvova. Čeprav je razglašeno v Petrogradu izjemno stanje, poteka življenje kakor navadno; le na križiščih cest stoje močno oborožene straže. Promet avtomobilov je pod nadzorstvom, najboljši znak, da se nekaj pripravlja. Ni še mogoče dognati, na čigavo pomoč se zanaša Kornilov.

Petrograd, 11. sept. Glavni odbor stranke kadetov je sporočil Kerenskiemu, da je dovolila stranka svojim članom vstop v kabine, da prepreči državljansko vojno.

Petrograd, 12. sept. Vlada je odredila sodniško zasledovanje generalisima Kornilova, generala Denikina, ki je poveljnik armade na judozapadu, generala Lukskija, ki je šef velikega generalnega štaba, generala Markova, šefa generalnega štaba južno zapadne fronte in generala Kisliakova, pomočnika v prometnem ministrstvu deljenega armadi na bojišču. Dolgi jih upora.

Bern, 12. sept. „Tems“ poroča iz Petrograda: Delavski in vojaški svet v Helsingfortu je sprejel dnevni red, ki graja, da je pregnala začasna vlada pristaše carjevega režima in zahteva, da je treba vse izgnane osebe vojnji zopet pridržati, Izvolili so poseben odsek, ki naj izvrši te odredbe.

Aprovizacija.

Sadje za Vič. Občani Viča, ki imajo rumene izkaznice s črko C prejmejo sadje v nedeljo 16 t. m. dopoldne v cerkvi sv. Jožefa. Na vrsto pridejo od 8 do 9 št. 1 do 150 od 9 do 10 150 do 300 in od 10 do 11 300 do konca. Vhod pri glavnih vratih.

Oddaja špeha. Mestna aprovizacija bo oddajala v cerkvi sv. Jožefa v petek dne 14 t. m. dopoldne špeh na rumene izkaznice C. št. 1900 do konca. Na vrsto pridejo od 8 do 9 od 1901 do 2200 od 9 do 10 št. 2200 do 2500, od 9 do pol 10 od 2500 do konca. Vsaka oseba dobi četrt kilograma. Kg stane K 4.

Nakaznice na krompir. V soboto dne 15. septembra bodo dopoldne od 8 do 1 ure razdeljevale krušne komisije posebne nakaznice na krompir. Vsaka v Ljubljani stanujoča stranka dobi v svojem okraju, kjer dobiva navadno nakaznice za moko in kruh, po eno nakaznico za krompir, veljavno tako dolgo dokler bo mestna aprovizacija razdeljevala krompir. Zato naj stranke pazijo, da ne izgube izkaznic, ker jim aprovizacija ne bo dajala duplikatov. Okolica ljubljanska dobi izkaznic nič, kakor tudi ne družbe in podjetja, ki imajo lastno aprovizacijo. Izkaznic ne prejmejo vse one stenske, ki so krompir

same sadile, in vsi zavodi, katerim daje mestna aprovizacija sama nakazila. — Komur po teh določilih izkaznica ne gre, naj ne nadleguje komisij in aprovizačnega urada. Za vse druge tozadevne informacije pa je strankam na razpolago aprovizačni urad na Poljanski cesti št. 13.

Z avstrijskih front.

Iz vojnoporočevalskega stana se poroča 12. septembra. V zaščiti goste megle smo pričeli včeraj z izstreljenjem laških gnezdišč na hribu sv. Gabrijela. Italijani so se trdovratno branili v bojih, ki so trajali ves dan in vso noč. Danes zjutraj ni bilo skoraj nikjer več Italijanov v naših jarkih. Ujeli smo pri tem 200 mož in uplenili 10 strojnih pušk. Na ostali fronti so bili le artiljerijski boji. Naše baterije so z dobrim uspehom obstreljevale sovražna zbirališča ter so tudi sicer motile sovražnika, ki je utrjeval svoje pozicije.

Zdi se, da se sovražnik na soški fronti pripravlja za nove boje pri sv. Gabrijelu. Izmenjavajo se čete; s tirolske fronte pošilja sovražnik čete na soško fronto, utrjene brigade pa pošilja od tod na tirolsko mejo. Mogoče je torej, da se ob Soči v doglednem času prično novi boji, čeravno je tudi mogoče da se hoče Cadorna proti zavarovati proti eventualnim napadom od naše strani.

Na romunski fronti je prišlo včeraj do živahnih bojov. Po daljši artiljerijski pripravi je napadel sovražnik naše pozicije na pobočjih severno od doline Slanica ter južno zapadno od Turgul-Ocne. Petkrat je ponovil svoj napad; štirikrat se je napad udeležil v našem ognju, le enkrat se je sovražniku posrečilo, vdreti v ozek del naše črte. S protinapadom smo ga vrgli zopet ven. Sicer le artiljerijski boj, ki je bil najživahnejši na odseku Koveve armade.

V Albaniji so se baje na levem krilu Sarraillove armade nadaljevali. Sovražnik napada z veliko premočjo zlasti ob Ohridskem jezeru. Naše čete so se umaknile v nove pozicije. Dva topa, ki sta delovala prav do zadnjega, smo razstrelili.

Včeraj popoldne je priplulo zopet sovražno brodovje k obrežju med Semeni in Vojušo. Do kake akcije ni prišlo.

Ob zaključku lista, ob 9. zvečer, še nismo prejeli vojnih poročil.

Naročajte nabitke iz usnja, s tem prihranite podplate. Cena z žeblički za en par za gospode K 1.80, za dame K 1.50, za otroke K 1.20. Zaradi drage poštnine priporočamo se naročiti za več parov skupaj. Dobe se pri Peter Kozina & Ko. v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Idriji

registr. zadr. z om. zav.

Trgovina s specerijskim manu-fakturnim in konfekcijskim blagom, obuvali, opojnimi pijačami.

Pisarna v Idriji št. 446.

Prodajalne:

Centralna v Idriji.

Podružnice:

Na Brusovšu in Podgorami v Idriji in v Spodnji Idriji.

Lastna posestva, valjni mlin.

Pristopnina znaša 2 K, delež 40 K.

Najboljše nadomestilo za dragi in nezdravi ruski čaj nam daje novi iz do naših rastlin napravljeni aromatični, zdravi, okusni

naravni želiščni jedilni čaj

kot nadomestilo za škodljivo kavo in ruski čaj. Najboljša pijača za zajutrek z rumom, citrino, mleko ter Sida-medenim praškom ali Sida-limonadnim praškom in tudi brez vsakršnega pridatka. Kdor nemara postati nervozen, naj pije sam in daje posebno otrokom želiščni jedilni čaj. — 1 zavoj (zadošča za 14 dni) stane 50 vinarjev. Dobi se v

prodajalnicah Konsumnega društva za Ljubljano in okolico.

„**ASANOL**“ ima presenetljiv uspeh pri pokončanju žoharjev, škrlatov, mravelj itd. Ena (zakon. varovan) škatljica stane 1 krono.

„**Piff - Paff**“ (nadomestilo za podganjo smrt) najboljšo sredstvo za streljanje podgan in miši. 1 pušica stane K 1.50.

„**St. Valentinov redilni prašek za prešiče**“ je edino uspešno pri prebavi krme, zaradi tega izredno redi meso in toliščo. 1 zavojček stane 1 krono.

Dobi se vseh prodajalnih konsumnega društva Ljubljano in okolico.

Mati.

Zanimiv roman iz delavskega življenja.

Spisal M. Gorki.

Cena izvodu je 4 K, po pošti 20 v več.

Dobiva se v knjigarnah in tudi potom uprave našega lista.

Vsa pohištvena in stavbena mizararska dela

prevzame

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev

reg. zadruga z om. poročtvom

Vič-Glince pri Ljubljani

po izredno solidnih cenah in jamči za dobro izvršbo.

ima že doslej najboljše reference.